

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет оркестрових інструментів
Кафедра скрипки

Дипломне дослідження

на здобуття ступеня «Бакалавр» зі спеціальності «Музичне мистецтво»
на тему:

СКРИПКОВА ТВОРЧІСТЬ ЄВГЕНА СТАНКОВИЧА

Виконавець: студентка 4 курсу
денної форми здобуття освіти
профілізації «Скрипка»
спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ГАРАСИМ Соломія-Анастасія Миколаївна

Науковий керівник:
член-кореспондент Національної
академії мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, професор
ПИЛАТЮК Назарій Ігорович

Рецензент:
Кандидат мистецтвознавства
Доцент кафедри скрипки
Марта Бура

Львів – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Скрипкові твори Євгена Станковича в науковому і соціокультурному контексті.....	5
1.1. Скрипкова творчість Є. Станковича як об'єкт наукового дослідження.....	5
1.2. Скрипка в контексті творчого доробку митця.....	7
Розділ 2. Самобутність творчих знахідок Є. Станковича в жанрах скрипкової музики.....	9
2.1. Твори для камерних ансамблів зі скрипкою.....	9
2.2. Твори для солюючої скрипки з оркестром.....	15
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Актуальність. Творчість Євгена Станковича є яскравим і художньо значимим явищем в музичному мистецтві України. Будучи одним з провідних митців – шестидесятників, він поєднав в своєму доробку інноваційність композиторського арсеналу, індивідуальну своєрідність роботи з музичною формою і тембральною драматургією, синтез індивідуального авторського начала та яскраво національною і етно-характерною природою музичної мови. Творчість митця є широко представленою на театральних і філармонійних сценах країни, вона успішно експонує надбання української музики в світі (іще в радянські часи його камерна симфонія № 3 була внесена до десяти кращих симфоній світу за 1985 рік, його композиції виконуються музичними колективами Німеччини, Франції, Іспанії, Канади, США, Китаю, Філіпін та ін., записані провідними світовими фірмами звукозапису), його ім'я ще за життя митця присвоєне Міжнародному інструментального конкурсу. Головний приз творчого змагання імені Євгена Станковича – бронзову статуетку «Дотик янгола», поіменовано під враженням від скрипкового твору композитора.

Доробок митця обширний і різножанровий, який включає опери, балети, симфонії, твори кантатно-ораторійного жанру, камерно-інструментальну музику, саундтреки до кінофільмів та ін. І хоч сам композитор за освітою – баяніст, стверджує, що улюблених інструментів для нього немає: «Я люблю всі інструменти, і я це щиро кажу. Поганих інструментів немає. Інша річ – яку вони роль можуть відігравати в оркестрі» [1].

Справді, серед творів митця є опуси з солюючими віолончеллю, альтом, кларнетом, флейтою і, звичайно ж скрипкою. Скрипкова творчість композитора представлена різнопланово, це твори різних масштабів, жанрів і стильових орієнтирів. В цій сфері зосереджені його важливі творчі досягнення. Свідченням цього є присудження йому однієї з найпрестижніших мистецьких нагород країни – премії імені його наставника, Б. М. Лятошинського за

Концерт № 4 для скрипки та симфонічного оркестру. Об'єктами наукових інтересів для дослідників поставали здебільшого концерти та симфонії композитора. Сфера камерної музики, і зокрема, скрипкової творчості досліджені значно менше.

Об'єктом дослідження є творчий доробок Євгена Станковича.

Предмет дослідження – скрипкова творчість композитора з огляду на її соціокультурне значення, жанрову систему і стильові домінанти.

Мета роботи – простежити взаємозв'язок скрипкових творів композитора з стильовими та жанровими пріоритетами його доби та виявити індивідуальні риси стилю й інноваційні знахідки.

Для досягнення поставленої мети в роботі ставляться такі **завдання**:

- здійснити огляд музикознавчих досліджень щодо скрипкової творчості українських композиторів загалом і Є. Станковича зокрема;
- сформуванати класифікацію жанрів скрипкової музики митця;
- здійснити аналіз зразків, показових для кожного з жанрів;
- виявити жанрово-стильові домінанти скрипкової творчості та індивідуальні риси стилю.

Основними **методами**, застосованими в роботі є:

- теоретичний – для аналізу наукової, навчально-методичної літератури;
- компаративістський – при порівнянні тенденцій скрипкового мистецтва в творчості українських композиторів;
- типологічний, застосований для вивчення та класифікації творів різних жанрових груп;
- музично-текстологічний, застосований для аналізу конкретних новаторських композицій митця.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів із підрозділами, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи сторінок.

РОЗДІЛ 1

СКРИПКОВІ ТВОРИ ЄВГЕНА СТАНКОВИЧА В НАУКОВОМУ І СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

1.1. Скрипкова творчість Є. Станковича як об'єкт наукового дослідження

Скрипкова творчість є ваговою складовою української музичної культури та виконавської традиції. Природно, вона викликає стабільний дослідницький інтерес. Українській скрипковій творчості композиторів-шестидесятників присвячено дисертацію З. Ядловської «Українське скрипкове мистецтво 60–80-х рр. XX ст.: тенденції розвитку» (Київ, 2008) [49], де приділено увагу формуванню національної скрипкової школи та своєрідність творчого шляху митців цієї генерації (зокрема, М. Скорика, О. Козаренка, В. Бібіка, Є. Станковича).

Жанрову систему скрипкової музики українських митців досліджує Марія Єфіменко (Однолькіна), приділивши спеціальну увагу жанру скрипкової фантазії [23; 52; 53]. В ній розглянуто чисті і синтезовані різновиди жанру в творчості О. Безбородька, І. Вимера, А. Гриншпуна, О. Жука, Г. Жуковського, О. Козаренка, М. Лисенка, О. Рубця, О. Станка, В. Черненка, А. Штогаренка, О. Яковчука за ознаками тематизму, жанрової належності, наявності чи відсутності ознак програмності та типу інструментального складу.

Важливі для дослідження аспекти особливостей семантики, стилістики, програмності та музичної мови є об'єктами наукового зацікавлення І. Борух [6], В. Дорофєєвої [16], Ю. Грібінєнко [10] та О. Берегової [4], їх інтерпретаційний аспект розглядає І. Буханець [7].

Дисертацію О. Мельник «Тенденції жанрово-стильової динаміки української скрипкової мініатюри другої половини XX – початку XXI століть» (Харків, 2016) [34] присвячено аспектам типологізації, класифікації та еволюційним процесам у розвитку цієї гілки скрипкових жанрів вказаного періоду.

Як вже зазначалося, серед доробку Є. Станковича найдокладніше дослідженими є жанрові групи концерту та симфонії. Серед праць цієї групи варто окремо виділити дисертацію В. Заранського «Український скрипковий концерт. Тенденції жанрово-стильової динаміки» (Київ, 2001), де розглянуто еволюцію українського скрипкового концерту від поч. 20-х до – кін. 90-х років XX століття на зразках творчості В. Косенка, Є. Станковича М. Скорика, О. Козаренка, В. Бібика та ін. З позицій інструментального діалогу «Симфонію пасторалей» (Симфонія № 5) для скрипки та симфонічного оркестру розглядає в своїй праці Л. Скрипник [43], особливості оркестрового мислення в камерних симфоніях аналізує О. Дейчук [13], дослідження А. Луніної заторкують Поєму-концерт та камерні симфонії митця [30–33], концерту № 2 для скрипки з оркестром Є. Станковича присвячено розвідку І. Коханик [28].

Камерно-інструментальна музика, де проаналізовані різні аспекти ансамблів зі скрипкою у складі, фігурують в працях О. Колісник [24; 25] та дисертації Ніни Дикої «Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.)» (Київ, 2001) [15], виконавські аспекти на прикладі українських скрипкових сонатних жанрів 70–90-х років розглядає Т. Омельченко [36].

Серед найбільш близьких за тематикою є дослідження Євгенії Сіренко «Жанровий простір скрипкової музики Євгена Станковича» (Київ, 2016) [41]. Це перша з праць, де скрипкова творчість композитора загалом стала предметом спеціального дослідження. Дослідницею здійснено спробу жанрової класифікації та визначення індивідуальних рис авторського стилю, здійснено аналіз кількох зразків різних жанрових груп під кутом огляду базових рис та методів синтезування. Вказані праці та численні інші розвідки українських

музикознавців творять наукову базу для узагальнень щодо скрипкової творчості Є. Станковича.

1.2. Скрипка в контексті творчого доробку митця

Євген Станкович приділяє велику увагу скрипковим камерним ансамблям. Серед них виділимо насамперед скрипково-фортепіанні дуети: Концертіно для флейти та скрипки, «Дві п'єси» для скрипки та віолончелі, триптих «На верховині», цикл «Ранкова музика», а також сонати та поеми для скрипки та фортепіано. Вони відрізняються значною диференціацією та індивідуалізацією партій рівноправних учасників, нерідко пісенно-декламаційного плану.

Складнішими і різноплановішими є співвідношення партій у тріо, де композитор експериментує з поєднанням тембрів: «Музика рудого лісу» для скрипки, віолончелі та фортепіано, «Смиренна пастораль» для скрипки, альту та віолончелі, «Епілоги» для скрипки, віолончелі та фортепіано.

Натомість кuartети та програмні п'єси ним створено виключно для струнних: Кuartет, Сюїта, Елегія. Сферою тембральних та композиторсько-технічних експериментів є Секстет: «Що сталося в тиші після відлуння», для якого автор обрав склад: флейта, кларнет, скрипка, віолончель, фортепіано та ударні.

Активна співпраця з провідними камерними та симфонічними оркестрами України і зарубіжжя стала стимулом для створення композицій для симфонічних та камерних складів зі скрипкою соло. Серед них слід виділити спеціально написані опуси і транскрипції та оркестрування власних творів.

Композитор створив низку програмних одночастинних творів для скрипки чи кількох солістів з симфонічним та камерним оркестром. Серед них: п'єса «Шлях і кроки» для скрипки та камерного оркестру, «Майже серенада» для скрипки, альту і камерного оркестру, «Фінська колискова» для двох скрипок і струнних.

Оригінальними творами для солюючої скрипки з оркестром є численні різновиди концертів, серед яких Концерт для скрипки і камерного оркестру (1996), «Концерт-поема» для скрипки з оркестром (2004), Концерт для скрипки з оркестром № 1 «Ностальгічні марення» у трьох частинах (2004) № 2 у трьох частинах (2006), та № 3 (2014), № 4 (2015), № 5 «Питання без відповіді», Концерт-сюїта для скрипки та малого симфонічного оркестру «В стилі ретро» (2020), а також Камерна симфонія № 3 (авторська версія для скрипки і камерного оркестру, 1982) та Симфонія № 5 «Симфонія пасторалей» для скрипки з оркестром.

Транскрипціями є Камерна симфонія № 7 для скрипки соло, цимбал, челести, фортепіано і камерного оркестру (1996), «Українська поема» для скрипки та камерного оркестру (1998), «Ранкова музика» для скрипки й струнних (2006) «Дотик Ангела» (Симфонія № 11 для скрипки і камерного оркестру) та Камерна симфонія № 12, триптих «На Верховині» для скрипки з оркестром та ін.

Аналіз скрипкових жанрів Є. Станковича демонструє виняткову широту жанрових різновидів, свободу та синтезування форм, багатство стильових орієнтирів, тембральних експериментів та композиторсько-технічних засобів. А їх прикладі можна також відслідкувати стильову еволюцію в творчості митця, а також риси його індивідуального стилю.

РОЗДІЛ 2

САМОБУТНІСТЬ ТВОРЧИХ ЗНАХІДОК Є. СТАНКОВИЧА В ЖАНРАХ СКРИПКОВОЇ МУЗИКИ

2.1. Твори для камерних ансамблів зі скрипкою

У доробку Євгена Станковича є значна група *мініатюр для скрипки-соло* та скрипки і фортепіано. Вони постали в різні періоди творчості митця і представляють собою розвинені різностильові і багаті за жанровими ознаками скрипково-фортепіанні дуети з рівноправним и ролями обидвох учасників.

Напевне найповнішою їх збіркою є здійснений в 2017 році фірмою Naxos запис з творами для скрипки і фортепіано Євгена Станковича у виконанні Соломії Сороки (скрипка) та Артура Грінн (Arthur Greene, фортепіано). До нього увійшли: триптих «На Верховині», «Sonata piccola», «Дотик янгола», «Українська поема», поема «Присвячення», «Фреска Майдану», «Ранкова музика», «Романс». Вже з цього переліку очевидно, що серед них є мініатюри, сонати та поеми, цикли (триптих «На Верховині», «Ранкова музика»).

Кожен з названих творів є в репертуарі найвизначніших скрипалів і піаністів України. Так, триптих «На Верховині», у 1987 році записали на диск Євген Гратович (Eugene Gratovich) та Вірко Балеї (Virko Baley), «Дотик Янгола» виконує дует у складі Богдана Півненко (скрипка) та Анна Хмара (фортепіано), 2023 року здійснено новий запис «#onthemove» викладений на провідних стрімінгових платформах до якого увійшла поема «Присвячення», виконавці Віра Жук (скрипка) та Маріам Вардзелашвілі (фортепіано).

2016 року Дмитро Ткаченко з піаністкою Рікою Зясу (Rika Zayasu) виконав цей твір на сцені Tokyo Opera City Takemitsu Memorial Recital Hall [55].

У перші місяці війни в Гарвардській музичній асоціації (Harvard Music Association) в Бостоні, штат Массачусетс «Українську поему» Євгена Станковича записали Любомир Сенишин (скрипка) та Паулюс Панцекаускас (фортепіано). Своє виконання вони супроводили зверненням: «Сьогодні ми присвячуємо наш виступ Україні. Кожному дому та життю, які були забрані. Кожному музичному залу, бібліотеці, музею, статуї та культовому місці, які були зруйновані. Кожній мрії, яку розтоптала ця війна, і кожній дитині, чиє майбутнє зараз невизначене.

Хоча ніхто не може бути готовим до руйнувань війни, є одне, в чому ми можемо бути впевнені. Ґрунт, на якому будується земля України, є найбагатшим у світі, і безкраї поля пшениці та недоторкане блакитне небо знову повернуться. Кращими, сильнішими та променем надії для всіх нас!» [56].

Скрипкові поеми (поема «Присвята» для скрипки і фортепіано та «Українська поема») характеризуються тяжінням до синтезованої одночастинності, поєднанням рис нової фольклорної хвилі (епічно-думна оповідність, аріозний стиль мелодики, фольклорна танцювальність, етнічний колорит ладово-ритмічних і тембральних засобів) та неоромантизму (з притаманною йому відвертою сповідальністю вислову, романтичною експресією, мелодизацією фактури, монологічністю вислову, свободою формотворення).

Циклічні композиції для скрипки. Композитор тяжіє до невеликих циклів, здебільшого програмно-живописного характеру: «Дві п'єси» для скрипки та віолончелі, триптих «На Верховині», цикл «Ранкова музика» для скрипки і фортепіано, який включає чотири програмні частини: «Ранішня роса», «Легенький вітерець», «Схід сонця», «Постлюдія або початок дня».

Період, в який постав ряд скрипкових композицій знаменує розквіт новітньої для української музичної культури тенденції – неофольклоризму в творчості митців-шестидесятників, яку представляли в своїй творчості Л. Дичко, В. Бібик, В. Губаренко, Ю. Іщенко, І. Карабиць, Є. Станкович, В. Зубицький, В. Камінський, О. Козаренко та ін. Для неї характерне відтворення пізнаваних рис національної та етнічної специфіки фольклорних жанрів, способів розгортання тематизму, відтворення форм і тембральності окремих інструментів та фольклорних колективів без прямого цитування народномузичного матеріалу.

Саме цю стильову течію представляє триптих «На Верховині» для скрипки та фортепіано, написаний у 1972 році. Цикл є масштабною циклічною композицією сюїтного типу, де частини позначені образним, жанровим, фактурним контрастом. Жанрове визначення «триптих» вказує на прагнення автора підкреслити живописність, картинність художніх завдань. Кожна з частин має власну програмну назву і є яскравою жанровою сценкою. Співвідношення партій скрипки і фортепіано вказує на трактування ансамблю як повноправного дуету обидвох учасників.

Перша частина циклу «Колисанка» написана у тричастинній динамізованій формі. Всупереч очікуваній дводольності композитор застосовує тридольний метр з подальшою його перемінністю, оскільки основу картини-сцени складає діалог персонажів. Фактура твору полімелодична, поліритмічна, багат шарова. Початкова тема у скрипки відтворює образні та інтонаційні риси колискової, проте невдовзі поступається провідною функцією партії фортепіано, яку вона відтіняє як фон. Піаністичні засоби багаті на колористичні гармонічні комплекси, сонористичні прийоми, мелодичні і гармонічні кластери,

вишукану педалізацію. У центральному розділі в фактурі інструментального дуету артикуляційно виокремлюються складові діалогу матері і дитини, де фрази скрипки динамічні, експресивні, звороти фортепіано – умиростворено-медитативні. Реприза приносить заспокоєння і більш виразне панування тридольності.

Динамічною жанровою сценою є друга частина циклу «Весілля» (тричастинна репризна динамізована форма зі скороченою репризою). Партія скрипки – це стилізація скрипкових весільних награвань у троїстих музиках з їх подальшим імпровізаційним розвитком. В її основу покладено трихордову поспівку, яка варіантно розвивається, наслідуючи народно-інструментальну традицію. Активний розвиток інтонаційного зерна стосується обидвох інструментів, з розвитком він поступово набуває рис коломийки в її вокальній версії (провідна роль фортепіано).

Середній розділ п'єси це цікавий зразок етно-органологічних звуконаслідувань, оскільки дует відтворює звучання бубна, басолі, цимбалів, народної скрипки, у фактурі чергуються кінематографічно яскраві крупні і загальні плани (сольні та ансамблеві епізоди). В репризі весільний коломийковий наспів доручено скрипці, з подальшим ефектом просторової перспективи (віддалення і поступовго вигасання звучання).

Фінал «Імпровізація» – ще один експеримент відтворення тембральності інструментів фольклорного ансамблю в їх діалогічній взаємодії. Епічний характер частини підкреслюють етно-характерні вступ-зачин і кода. Важливу інтонаційну роль відіграє тут звуконаслідування трембіти. Трембітові награвання розвиваються у партії скрипки, а потім у фортепіано. Іспровізаційність викладу підкреслюється авторською ремаркою *Senza tempo* та подальшими численними агогічними вказівками. Партії фортепіано доручено важливі для драматургійного задуму просторові ефекти (широкий діапазон між колористичними гармоніями на педалі, а також відлуння – регістрово і тембрально видозмінені поспівки з партії скрипки). В частині використано

ремінісценції тем попередніх частин, що надає фіналу підсумовуючого характеру.

Творчість в жанрі інструментальної сонати зосереджена в період 1970–1990 рр.: Соната № 3 для віолончелі та фортепіано (1971), Соната для фортепіано (1972), Соната для кларнета соло (1996). **Сонатні жанри** в камерно-скрипковому доробку Є Станковича – це «Sonata piccola», Скрипкова соната, Концертіно для флейти та скрипки. Здебільшого це твори поемного типу – які синтезують сонатну одночастинність з рисами рондо, варіацій чи програмного циклу. З точки зору стильових орієнтирів, тут зустрічаємо неоромантичні та неофольклорні орієнтири, використання новітніх композиторських засобів: сонористики, кластерної техніки, музики тиші.

Камерні ансамблі зі скрипкою у складі – одна з найулюбленіших і найбільш різноманітно представлених жанрових груп. Окрім дуетних ансамблів композитор залучає скрипку до **струнних і мішаних тріо**: «Музика рудого лісу» – тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано, «Смиренна пастораль» для скрипки, альту та віолончелі. Виключно **струнні квартетні склади** представляють Allegro moderato для струнного квартету, Квартет, Сюїта, Елегія. Скрипка входить до складу секстету «Що сталося в тиші після відлуння», для флейти, кларнета, скрипки, віолончелі, фортепіано та ударних.

Струнний квартет, написаний у 1973 році представляє типову для цього періоду стилістику «нової фольклорної хвилі» з залученням новітнього арсеналу композиторських засобів. Композиція одночастинна, поєднує риси сонатності, рондо-варіацій і рапсодичності. У творі композитор послідовно прагне відтворити виразові засоби карпатських фольклорних ансамблів. Він цього досягає через тембральні ефекти, ладові, ритмічні засоби, нетрадиційні прийоми звукоутворення та етнофонічні звуконаслідування. Окрім цього його виразовість виконує завдання музичного живопису. Таким, наприклад є вступ до 1 частини просторово-пейзажного характеру, де учасники почергово солують на тлі педального кластеру. Експозиція має концентричну форму. Головна партія наділена декламаційним характером з елементами заплачок,

гуцульським ладовим колоритом, в акомпанементі відтворено інтонаційно-відлуння. Зв'язуюча партія викладена октавами з і зменшенням на чверть тону (для цього в тексті подано авторські вказівки). Побічна партія на тлі метрично акцентованого остинато акордики нетерцової структури відтворює танцювальну стихію: її тема дефрагментована, відтворюється короткими пізнаваними мотивами. Виклад ускладнено синкопуванням, метричною перемінністю (4/8, 5/8), поліметрією, поліпластовістю фактури. В розробці, яка ділиться на чотири розділи, окрім теми головної партії калейдоскопічно чергуються епізоди з введенням нових тематичних утворень. Розробка динамізована – головні теми проводяться стилі, а замість зв'язуючої партії вводиться розгорнена побудова з однією з лірико-декламаційних тем з розробки, тема веснянки (з центрального епізоду розробки) та тема вступу в аугментації. Кода слугує обрамленням твору, в ній відтворено усі три тематичних мотиви вступу.

Серед *мішаних камерних ансамблів* 1990-х років Є. Станковича бачимо твори, орієнтовані на суспільно актуальну тематику техногенних катастроф. Такими є «Музика рудого лісу» для скрипки, віолончелі і фортепіано (1992) та «Що сталося у тиші після відлуння...» для скрипки, віолончелі, флейти, кларнета, фортепіано, вібрафона, тарілок і трикутника (1993). Біль, страх, роздуми про майбутнє людства, непоправні наслідки для людини і природи стають для митця особливо актуальними. Природним для цього періоду є посилення ролі сонористики, керованої алеаторики, кластерної техніки, нетрадиційних способів звукоутворення, застосування флажолетів, *glissando*. Для фактурної організації притаманна лінеарність, різновиди остинато, та темброва семантика.

Значно в меншій мірі самотійність чи домінантність партії скрипки трактована в тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано «Епілоги». Композиція побудована на співставленні медитативних тем з вузьким амбітусом, дзвонових інтонацій і тембральних педалей та мелодично розвинених діалогічних розділів

експресивно-декламаційного характеру з залученням максимально віддалених регістрів інструментів.

Нетиповим виконавським складом є ансамбль у Камерній симфонії №1 (1971) для семи інструментів (флейта, кларнет, тромбон, арфа, фортепіано, скрипка і ударні - литаври, дзвіночки ксилофон). Це циклічна композиція з трьох програмних частин: Прелюдія, Гра, Постлюдія. Драматургія розгортання форми близька до контрастно-складової. Симфонія присвячена тембрально-кolorистичним експериментам, арсеналу штрихових, агогічних та артикуляційних засобів. В межах одного твору можна спостерігати полістилістику, колажність поспівок, що притаманно творам постмодерного часу.

2.2. Твори для солюючої скрипки з оркестром

Композиції цієї групи в переліку скрипкових творів композитора є доволі численними та різноплановими за творчими завданнями, жанрами, формами, стилістикою і засобами. Більшість з них постала була інспірована співпрацею з видатними скрипалями та симфонічними колективами, оскільки вони передбачають блискуче володіння виконавською технікою і вимагають глибини в прочитанні.

Твори цієї групи можна об'єднати в три групи: оригінальні оркестрові п'єси, скрипкові концерти і симфонії з солюючою скрипкою, а також оркестрування та транскрипції власних творів для відповідних складів.

П'єси для скрипки з оркестром вирізняються яскравими стильовими рішеннями і образним колоритом. Так, «Майже серенада» для скрипки, альту і камерного оркестру балансує на межі неокласики та розважальної музики,

«Фінська колискова» для двох скрипок і струнних є прикладом поєднання стилізації та нової фольклорної хвилі.

Напевне найбагатшою є палітра різновидів концертного жанру, представленого в доробку Є. Станковича:

- за формою: концерт-поема, концерт-сюїта, циклічний концерт, одночастинний концерт поемного типу, камерна симфонія, симфонія з солюючими інструментами;
- за стилістикою: неромантичний, неофольклорний, експресіоністський-конфліктний, полістилістично-постмодерний.

Розглянемо кілька показових зразків цього жанру. Поєму-концерт для скрипки та оркестру завершено у 2004 році. Прем'єра відбулася в Національній опері України з Дмитром Ткаченком (скрипка) як солістом та Національним заслуженим академічним симфонічним оркестром України під орудою диригента Володимира Сіренка. Твір має особливий виконавський склад, зумовлений тембральними завданнями автора: скрипка-соло, велика ударна група (10 інструментів), валторна, арфа та струнний оркестр. Однак домінуючу роль соліста-скрипаля доповнюють також литаври та валторна. Ідея композитора полягала в конфліктному тембральному зіткненні різних образних начал (скрипка-литаври). Тож у цьому творі виразно виявляються стильові ознаки постмодерну – парафразу-переспіву: виконавський склад викликає паралелі з «Музикою для струнних, ударних і челести», поліфункційність тембрів кількох солістів – Концертом № 1 для фортепіано з оркестром Д. Шостаковича, конфлікт соліста з оркестром – з Віолончельним концертом В. Лютославського.

Твір об'єднаний наскрізною темою-лейтмотивом, який експонується у вступі. Вже в ньому виявляється конфліктне начало, яке слугує рушійним стимулом у розгортанні драматургії твору: відмінна інтонаційна природа – аріозність і декламація, тембральне протиставлення скрипки-литавр, ритмічний контраст – пластичності та загостреності, фактурний – соло і оркестрове полотно. Жанровий синтез виражається у змаганні сольного і

оркестрового начала – як ознаки жанру концерту, і водночас поемних рис: монотематизму, образній трансформації основної теми, розтушовування граней форми, ознак циклічності в одночастинності. Перемінність домінування партій солістів зумовила використання дублюючих інструментів: скрипка-віолончель, литаври – вібрафон. Драматургія розгортається від владного проголошення лейттеми у вступі до її умиротвореного звучання в коді.

Концерт № 2 для скрипки та симфонічного оркестру стрімко увійшов у виконавську практику. Його першовиконання у вересні 2006 року, відбулося як і Концерту-поеми в Колонному залі імені М. Лисенка Національної філармонії України за участю скрипаля Д. Ткаченка та Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України під керівництвом диригента В. Сіренка.

У творі поєднуються неоромантичне і неофольклорне начала, лірико-драматичний тип симфонізму і філософська глибина змісту. Цикл має тричастинну будову, яку композитор об'єднує безперервністю викладу. Форма твору синтезує риси сонатного Allegro, варіацій і рондо. У творі присутній монотематичний принцип. Все це вказує на ознаки поємності, яка питомо притаманна формотворенню композитора у великих інструментальних формах.

Тему вступу (h-moll, *fff*) Євген Станкович назвав «вступною реплікою» (яку дослідники іменують темою фатуму або вироку), вона жорстка, агресивна, дисонантна, викладається на фоні тонічної терції. Монологічна пристрасно емоційна тема скрипки укладається просту тричастинну форму з вступом та кодою. Протиставлення особистісного – ліричного, світлого, крихкого у партії соліста та агресивної, хижої танцювальної стихії з численними етнофонічними звуконаслідуваннями складає основу змісту твору.

Перша частина має більш яскраво виражене неофольклорне начало, яке протиставляється експресивно-сповідальним скрипковим соло. Драматургія базується на низці контрастних протиставлень поспівок сповідально-монологічного-декламаційного характеру у партії скрипки, які іноді піднімаються до трагедійності в своїй напрузі, та оркестрових епізодів народно-

танцювального характеру, набуваючи також коломийкових рис. Оркестрова тканина поліпластова, поліфонізовано-контрапунктична, пронизана гостросинкопованим ритмом з численними інструментальними сольними репліками.

В другій частині виконавські склади міняються функціями – оркестр перебирає на себе розвиток пісенно-монологічних інтонацій, що базуються на висхідній квартовій поспівці, поступово розширюючи амбітус і тембральну насиченість теми. Натомість скрипка долучається до варіантного розвитку фольклорно-танцювальних зворотів, наслідуючи гру гуцульських троїстих музик (з бубном і сопілкою) залучаючи до арсеналу гру подвійними нотами, застосування форшлагів та флажолетів. Домінуючим особистісний вислів, який сягає високої трагедійності, його розвиток приводить до кульмінаційного проголошення вступної «теми вироку».

Третя частина включає два епізоди: перший привносить вихреве танцювальне начало, яке базується на тріольному ритмі монологу з попередньої частини. Другий розділ, окреслений автором як Постлюдія – це хорал, який слугує тихою кульмінацією, філософським висновком який розростається до просвітленого гімну.

Про актуальність цього твору, написаного майже 20 років тому, свідчать новітні записи прочитань на платформі You tube від 24 лютого 2024 року у виконанні Дмитра Ткаченка та Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України під керівництвом Сергія Голубничого, запис концертного виконання твору з 24 серпня 2023 року з Берліну (Kastellanswiese, Schlossgarten, Pankow) у виконанні Валерія Соколова та оркестру «Ukrainian Freedom Orchestra» під батutoю канадсько-української диригентки Кері-Лінн Вілсон.

В подальшому до жанру скрипкового концерту композитор звернувся після значної паузи, яка тривала майже десятиліття. Саме виконання В. Соколовим Концерту № 2 надихнуло композитора на створення нової композиції, тісно пов'язаної з реаліями суспільного життя, з героїчним опором українського народу на Майдані.

Концерт № 3 для скрипки й симфонічного оркестру написаний у 2015 році. Його прем'єра відбулася 19 вересня у Колонному залі ім. М. Лисенка у виконання Національного симфонічного оркестру України під орудою маестро Володимира Сіренка. Солістом в ньому виступив харківський скрипаль (зараз працює в Німеччині) Валерій Соколов. Твір написано на його замовлення, і присвячено йому. «Вважаю за велику честь те, що композитор відгукнувся на моє прохання написати цей Концерт. Його твір – це симфонічна поема і музичний літопис нашого часу. Але це й відображення стану душі композитора у нинішній час, і для мене це найголовніше», – казав соліст у інтерв'ю перед першовиконанням [35].

Трагедійні особистісні роздуми, філософський зміст і автобіографічність – прикметні риси Концерту № 4, за який митцеві присуджено премію імені Б. М. Лятошинського. Світову прем'єру здійснили 3 жовтня 2016 р. Богдана Півненко та Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського радіо у Великому залі Національної музичної академії України. В коді концерту композитор вдається до самоцитатування: вводить тему з пісні «Мамо, вечір догоря» з «Opera Rustica».

Особливу історію виникнення має Концерт № 5 для скрипки «Питання без відповіді». Ця композиція була написана на замовлення видатного виконавця Олега Криси до святкування його 75-річчя. Вперше виконувався на «Київ Музик Фесті-2017». А американська прем'єра була благодійною, вона відбулася Рочестерській філармонії у США з метою збору коштів для гуманітарної допомоги українцям. Це одночастинний концерт в контрастно-складовій формі, який поєднує риси неоромантизму і постмодерну.

Про історію його виникнення Олег Криса повідомив в інтерв'ю: «Наближалось моє 75-ліття. Я звернувся до Євгена із пропозицією зіграти його новий твір, щось пов'язане зі Львовом... Наприкінці там раптом звучить танго. Цей танець свого часу потрапив у Європу до Відня. А колись Львів був австрійським містом. Я пам'ятаю, як мій тато запрошував маму на цей танець на якісь свята – вони чарівно танцювали. А мій син Тарас був свідком, коли на

площі Ринок – там же 24 години все жило – пізно вночі студенти грали танго, йшла дуже інтелігентна пара, гарно вдягнені, потім мужчина зняв капелюха і запросив свою жінку потанцювати, вони попливли по тій площі. Євген Станкович відтворив це у Концерті № 5 для скрипки з оркестром “Питання без відповіді”» [40].

Нерідко композитор вдається до *транскрипцій власних скрипкових творів* менших складів, аранжуючи їх для камерного чи симфонічного оркестру чи поєднуючи кілька мініатюр в більші оркестрові версії.

Так, наприклад, Концерт для скрипки і камерного оркестру («Шлях і кроки») був трансформований на одноіменну Камерну симфонію № 7 для скрипки соло, цимбал, челести, фортепіано і камерного оркестру (1996). У цьому необароковому за стилістикою творі синтезовано риси сонатно-симфонічного циклу, програмної сюїти та концерту. Стилізацію давніх епох композитор поєднує з принципами лірико-романтичного розвитку.

Оркеструваннями скрипково-фортепіанних дуетів є Камерна симфонія № 11 «Дотик Янгола» для скрипки з оркестром, як і триптих «На Верховині» для скрипки з оркестром, який є постійним у репертуарі «Київської камерати»

Назва твору Є. Станковича «Дотик Янгола» стала ідеєю благодійного концерту Національного ансамблю солістів «Київська камерата», який відбувся 27 жовтня 2023 року в Національному заповіднику «Софія Київська» за партнерської підтримки «Майстер-класу» та фестивалю «Bouquet Kyiv Stage». Його було ініційовано для підтримки музикантів в лавах ЗСУ та постраждалих через війну. Очільниця Національного ансамблю солістів «Київська камерата» Богдана Півненко сказала в інтерв'ю: «Ініціатива проведення концерту “Дотик Янгола” має дві основні цілі. По-перше, це бажання підтримати музикантів, які постраждали через війну, які стали захисниками та захисницями та влилися до лав ЗСУ. По-друге, це нагадування нашому суспільству, особливо тим, хто в тилу, що війна триває і ми маємо об'єднуватись і далі, щоб перемогти» [5].

В програмі фестивалю «КиївМузикФест-2014» Євген Станкович був представлений двома своїми творами: це «Дотик Ангела» (Симфонія № 11 для скрипки і камерного оркестру) та Камерною симфонією № 12.

Прем'єра Камерної симфонії № 11 для скрипки і камерного оркестру є оркеструванням більш ранньої скрипкової мініатюри відбулася у залі НСКУ 19 червня 2013 року (солістка – Богдана Півненко). Цей твір продовжує лінію лірико-драматичного типу симфонізму, представленого в доробку композитора симфонією «Lirica» та Камерною симфонією № 2.

Камерна симфонія № 12 представляє гілку конфліктно-драматичного симфонізму. Вона має дві частини з програмними назвами: «Фреска Майдану» (оркестрова версія більш ранньої композиції для скрипки і фортепіано) та «Благання спокою». Першу частину пронизує остинатна загрозлива гостро ритмізована механістична інтонаційна формула у низьких струнних та експресивні фрази скрипок та альтів, які яскраво змальовують картину побудови барикад, грюкіт ломів об бруківку, схвильовані перегуки демонстрантів.

Центральний епізод містить протиставлення ліричне, беззахисне соло гобоя і оркестрового масиву з грізною остинатною фігурою (своєрідне співставлення особистого і зовнішнього планів), яке продовжується яскраво контрастним квінтовым заспівом, що розгортається в народнопісенну за природою побудову у струнної групи. Завершує частину цитата гімну України у двоголосному викладі, близькому до верхніх голосів канту.

Друга частина «Благання спокою» зосереджує слухачів на лірико-філософському осмисленні мети і результату загально-національного протесту. Тому композитор застосовує інтонації ламентозного плану, лірико-романсові звороти та низку барокових риторичних фігур (зокрема, фігуру хреста). Домінуючий світлий меланхолійний образний стрій порушується вкрапленнями остинатних фігур першої частини – що знову і знову ставить болісне питання (плагальні гармонії *pianissimo*) на яке ще належить дати відповідь.

Оркестрові композиції з солюючою скрипкою Є. Станковича демонструють велику творчу свободу, самобутність і винахідливість у трактуванні жанру, складів, форм, стилів. Опановуючи виразовий потенціал, що

стало можливо часи «хрущовської відлиги», композитор не зосереджується на сфері експерименту, творчо підпорядковуючи виразовий арсенал мистецьким завданням. Він виявляє глибинне розуміння потенціалу і володіння скрипковим виразовим комплексом, що робить його композиції стабільно привабливими для високотехнічних виконавців.

ВИСНОВКИ

Скрипкова творчість Євгена Станковича – органічна складова його творчого доробку, яка віддзеркалює його стильові і жанрові пріоритети різних періодів, опанування новітнім композиторським виразово-технічним арсеналом, його мистецькі пошуки, випрацювання індивідуального композиторського стилю і новаторські засоби.

Музикознавчі праці українських науковців, присвячені різним аспектам творчості композитора, зосереджені а групі загальних вагомих питань необхідних для глибокого розуміння історичних, суспільних, загальномистецьких і соціокультурних передумов творчості митців його покоління – композиторів-шестидесятників. Розробленими у вітчизняному музикознавстві питання – формування національної композиторської і

скрипкової виконавсько-педагогічної шкіл, жанрової системи скрипкової музики, її семантики, стилістики, програмності та музичної мови. Досліджено жанрову систему скрипкової музики українських мистців загалом і типологію українського скрипкового концерту.

Щодо безпосередньо скрипкової творчості Є. Станковича, найбільша кількість розвідок стосуються різних вузьких аспектів жанрів його концертів та симфоній, камерно-інструментальної мініатюри – здебільшого в більш широкому загальному контексті, жанрової системи його доробку в найбільш загальному плані та у скрипковій творчості. Як бачимо, стильовий, композиторсько-технічний, формотворчий, стильовий аспекти, проблематика новаторства, індивідуальних рис творчості в проекції на струнно-смичкову, скрипкову творчість в окремому проблему не виокремлювалися.

На підставі аналізу скрипкової творчості композитора, даних про прем'єри та записи на стрімінгових платформах творів, які постали в останнє десятиліття, стало можливим сформулювати наступну класифікацію жанрів скрипкової музики митця:

1. Програмні мініатюри для скрипково-фортепіанних дуєтів: «Дотик янгола», «Фреска Майдану», «Романс»;
2. Поєми: «Українська поема», поема «Присвячення»;
3. Сонати: «Sonata piccola», Скрипкова соната, Концертіно для флейти та скрипки;
4. Сюїтні цикли: «Дві п'єси» для скрипки та віолончелі, триптих «На верховині», цикл «Ранкова музика»;
5. Камерно-ансамблеві твори більших складів:
 - тріо: «Музика рудого лісу» для скрипки, віолончелі та фортепіано, «Смиренна пастораль» для скрипки, альту та віолончелі, «Епілоги» для скрипки, віолончелі та фортепіано;
 - твори для струнного квартету: Allegro moderato для струнного квартету, Квартет, Сюїта, «Елегія»;

- секстет: «Що сталося в тиші після відлуння», для флейти, кларнета, скрипки, віолончелі, фортепіано та ударних;
 - ансамблеві програмні п'єси: «Що сталося у тиші після відлуння...» для скрипки, віолончелі, флейти, кларнета, фортепіано, вібрафона, тарілок і трикутника.
6. Програмні п'єси для оркестру з солюючою скрипкою: «Шлях і кроки» для скрипки та камерного оркестру, «Майже серенада» для скрипки, альту і камерного оркестру, «Фінська колискова» для двох скрипок і струнних;
 7. Скрипкові концерти різних жанрових різновидів: Концерт для скрипки і камерного оркестру (1996), «Концерт-поема» для скрипки з оркестром (2004), Концерт для скрипки з оркестром № 1 «Ностальгічні марення» у трьох частинах (2004) № 2 у трьох частинах (2006), та № 3 (2014), № 4 (2015), № 5 «Питання без відповіді», Концерт-сюїта для скрипки та малого симфонічного оркестру «В стилі ретро» (2020);
 8. Симфонії та камерні симфонії з солюючою скрипкою: Камерна симфонія № 3 (авторська версія для скрипки і камерного оркестру, 1982) та Симфонія № 5 «Симфонія пасторалей» для скрипки з оркестром;
 9. Камерні симфонії з скрипкою у складі: Камерна симфонія №1 (1971) для семи інструментів (флейта, кларнет, тромбон, арфа, фортепіано, скрипка і ударні – литаври, дзвіночки ксилофон);
 10. Оркестрування і транскрипції власних творів для оркестру зі скрипкою: Камерна симфонія № 7 для скрипки соло, цимбал, челести, фортепіано і камерного оркестру (1996), «Українська поема» для скрипки та камерного оркестру (1998), «Ранкова музика» для скрипки й струнних (2006) «Дотик Ангела» (Симфонія № 11 для скрипки і камерного оркестру) та Камерна симфонія № 12, триптих «На Верховині» для скрипки з оркестром.

На підставі аналізу зразків, показових для кожного з жанрів можливо вийти на певні узагальнення про приналежність до жанрових груп, виконавських складів, стильових напрямків, виокремити тенденції щодо програмності, формотворення, тематичної роботи, тембральної драматургії, виразово-технічних засобів. Це також дає змогу співвіднести скрипкові твори з провідними тенденціями різних періодів творчості митця та виявити індивідуальні риси творчості.

Можна констатувати що в сфері скрипкової музики композитор виявив сміливість музичного мислення і свободу в оперуванні широким арсеналом стильових тяжінь (неофольклоризм, нова фольклорна хвиля, неокласицизм, неоромантизм, постмодерн) та значним комплексом новітніх для свого часу композиторських засобів (кластери, чвертьтонова техніка, розщеплені ступені, акордика нетерцової структури, додекафонія, сонористика, керована алеаторика, остинатна техніка тощо).

Однією з найважливіших і найширше застосовуваних стильових тенденцій в творчості Є. Станковича є нова фольклорна хвиля, яка втілюється у стилізації пісенних і танцювальних фольклорних жанрів, використанні етнохарактерної ритміки, ладовості, тембральності, етноорганологічних звуконаслідувань, способів розвитку, тематизму без використання прямого цитування.

В творах для скрипки митець виявляє глибоке розуміння виразового потенціалу інструменту його комунікативні та семантичні тембральні засоби, якими широко користується в розгорнутих монологічних розділах творів.

Програмність у творах композитора розкриває його тяжіння до картинності, живописності, подієвості, просторових і тембральних експериментів, яскравих емоційних контрастів та конфліктів, медитативності і сповідальної монологічності.

У сфері сонатності композитор надає перевагу синтезованим одночастинними поемним формам, монотематичним зв'язкам, образним трансформаціям тематичного матеріалу.

Для фактурної організації в творах композитора властиві поліпластовість, багатотемність, колажність, співставлення комплексних ансамблевих розділів і оголених сольних монологів лірично-експресивного типу.

Своєю творчістю для скрипки композитор відгукується на важливі події суспільного життя, піднімає універсальні важливі філософські теми. Образне багатство, актуальність музичної мови, розуміння специфіки інструменту, оригінальне стильове та виразово-технічне трактування жанрів зумовлюють популярність скрипкових творів Є. Станковича, численність їх виконань провідними скрипалями України, їх представництво національної музичної культури в багатьох країнах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасєва Д. «Музика вічна, наскільки вічна людина», – композитор Євген Станкович. Локальна історія. 2021. 20 вересня. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/interviu/muzika-vichna-naskilki-vichna-liudina/> [Дата останнього звернення 23.04.2025].
2. Біла К. Особливості сучасного етапу розвитку жанру інструментального концерту та його різновидів. *Українське музикознавство*. Вип. 36, Київ, 2010. С. 76–83.
3. Берегова О. Стильові тенденції в камерній музиці українських композиторів 80–90-х років XX сторіччя. Ситуація постмодернізму.

- Українське музикознавство* (науково-методичний збірник). Вип. 29. Київ, 2000. С. 103–108.
4. Благодійний концерт «Дотик Янгола» Національного ансамблю солістів Київська камерата за участю британського віолончеліста Коліна Карра New Voice. 2023.19.10. URL : <https://nv.ua/world/geopolitics/zernovoy-koridor-dve-strany-nato-nachali-razminirovanie-v-chernom-more-karta-50361895.html>
 5. Борух І. Програмність в українській скрипковій музиці: історичний, соціокультурний і естетико-стильовий аспекти : дис. ... канд. мист-ва. Івано-Франківськ, 2019. 277 с.
 6. Буханець І. Скрипкові твори українських композиторів XX–XXI століть у концертному і педагогічному репертуарі виконавців : магіст. робота І. М. Буханець ; науковий керівник Р. А. Сулім. Суми, 2020.
 7. Вакула Н. Інструментальні концерти львівських композиторів у ментальному просторі Галичини (1970-2000 рр.) : автореф. дис. ... канд. мист-ва. Львів, 2007. 17 с.
 8. Гончарук К. Прелюдія почуттів : відгуки, враження, рецензії КМФ-2014. Сайт НСКУ. URL : <https://composersukraine.org/spilka/index.php?id=2718> [Дата останнього звернення 10.04.2024].
 9. Грібіненко Ю. Темброва лексика камерних творів Є. Станковича. Музичне мистецтво і культура. Одеса, 2021. Вип. 32 кн. 2. С. 5–16.
 10. Грицай В. Скрипковий концерт у творчості українських композиторів : магіст. робота / В. І. Грицай, науковий керівник Г. О. Стахевич. Суми, 2021.
 11. Дейчук О. Цілісність оркестрового мислення Є. Станковича у камерних симфоніях. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Художня цілісність як феномен музичної творчості та виконавства*: зб. статей. К.: [НМАУ ім. П. І. Чайковського], 2005. Вип. 48. С. 169–175.

12. Дейчук О. Темброва драматургія у системі композиційного ритму камерних симфоній Є. Станковича. Українське музикознавство. К., 2006. Вип. 35. С. 225–236.
13. Дзюпина Є. Деякі принципи втілення карпатського фольклору в струнних ансамблях Л. Дичко, М. Скорика, Є. Станковича // Українське музикознавство. 1982. Вип. 17. С. 82–90.
14. Дика Н. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.): дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. К., 2001. 168 с.
15. Дорофєєва В. Полістилізм у творчості Євгена Станковича як семіотичний феномен: дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. К., 2010. 201 с.
16. Дугіна Т. Гармонічні аспекти сучасної композиторської техніки (на прикладі симфонічних творів Є. Станковича) : Автореф. дис. ...канд. мист-ва. Київ, 1994.
17. Заморська Л. Скрипалька Богдана Півненко: «Я не люблю відпочивати від скрипки». *20minut.ua*. 2017. 25 червня. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/ckripalka-bogdana-pivnenko-ya-ne-lyublyu-vidpochivati-vid-skripki-10618936.html> [дата останнього звернення 10.04.2025].
18. Заранський В. Трансформація жанру сучасного українського скрипкового концерту. Музична україністика : сучасний вимір. Вип. 2, Київ ; Івано-Франківськ, 2008. С. 207–217.
19. Заранський В. Український скрипковий концерт. Тенденції жанрово-стильової динаміки: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Львівська держ. музична академія ім. М. В. Лисенка. К., 2001. 211 с.
20. Заранський В. Український скрипковий концерт в контексті духовних надбань нації. Україна на порозі третього тисячоліття: духовність і художньо-естетична культура. Т.14, Київ, 1999. С. 478–482.

- 21.Зінкевич О. Параметри мистецтва Євгена Станковича. *Мистецькі обрії'99*: Альманах: Науково-теоретичні праці та публікації. К.: Академія мистецтв України, 2000. С. 321–325.
- 22.Єфіменко М. Скрипкова фантазія у творчості українських композиторів XIX–XXI століть. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка*. 2017. Вип. 40. С. 158–169.
- 23.Колісник О. Мовно-стильова самобутність камерно-інструментальної музики Є. Станковича: дис. канд. мистецтвознав.: спец. 17.00.03. ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2017. 245 с.
- 24.Колісник О. Неофольклористичні риси триптиху Є. Станковича «На Верховині» для скрипки та фортепіано. *Наукові збірки Тернопільського національного пед. університету ім. В. Гнатюка та Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. № 1 (20)*. Тернопіль, 2009. С. 22–29.
- 25.Константинова К. Перша скрипка. Як український смичок увесь світ підкорив. *Дзеркало тижня*. 2017. 07 квітня. URL: https://zn.ua/ukr/ART/persha-skripka-yak-ukrayinskiy-smichok-uves-svit-pidkoriv-239010_.html [дата останнього звернення 19.04.2025].
- 26.Корчова О. Євген Станкович : Буклет до ювілейного концерту. К., 2007.
- 27.Коханик І. Принципи художньої організації часу як національний компонент стилю в концерті для скрипки з оркестром № 2 Є. Станковича. *Наук. вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : проблеми організації часу в музичному творі*. Вип.90, Київ, 2010. С. 13–25.
- 28.Лісецький С. Євген Станкович. Київ : Музична Україна, 1987. 67 с. (Серія : Творчі портрети українських композиторів).
- 29.Луніна А. Євген Станкович: «Людина-медіум у земному прояві...». *Музика*. 2012. № 6. С. 16–21.
- 30.Луніна А. Камерна творчість Євгена Станковича: Стильові модуси та «сюжетні» концепції. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2012. Вип. 4. С. 154–159. URL :

- http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2012_4_48 [дата останнього звернення 10.04.2024].
- 31.Луніна А. Станкович Євген Федорович. *Українська музична енциклопедія*. Т. 6. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, 2023. С. 550–559.
 - 32.Луніна Г. Нова форматність музики Євгена Станковича. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2012. № 4 (17). С. 43–54.
 - 33.Мельник А. О. Українська скрипкова мініатюра: до проблеми історії жанру. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. статей*. Харків: Харк. нац. унів-тет мистецтв ім. І. П. Котляревського, 2014. Вип. 39. С. 201–214.
 - 34.Олійник Л. «Музичний літопис нашого часу». *День*. 2015. 22 вересня. URL : <https://day.kyiv.ua/article/kultura/muzychnyy-litopys-nashoho-chasu> [дата останнього звернення 19.02.2025].
 - 35.Омельченко Т. А. Українські сонати для скрипки та фортепіано 70–90-х років ХХ ст. (виконавські проблеми осмислення фактурно-жанрової організації тематизму): автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства: 17. 00. 03 / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2008. 21 с.
 - 36.Пилатюк І. Скрипкова творчість Мирослава Скорика в соціокультурному контексті другої половини ХХ ст. : дис. ... канд. мист-ва. Одеса, 2004. 169 с.
 - 37.Пилатюк Н. Соціокультурні передумови розвитку камерно-інструментального жанру в сучасній українській музиці. Камерний ансамбль: простір Львівщини: постаті та факти (тези міжнародної 215 науково-практичної конференції 25 квітня 2018 року) / Гол. ред. І. Пилатюк. Львів: ЛНМА ім. М. В. Лисенка, 2018. С. 14–15.
 - 38.Плюшко А. Поеми із солюючою скрипкою Є. Станковича: прочитання жанру та його виконавська інтерпретація : магіст. робота / А. О. Плюшко ; наук. кер. О. П. Шаповал. Харків, 2021.

39. Самченко В. Олег Криса, скрипаль-віртуоз: Усі зрозуміли, що від російської держави ніколи не можна чекати добра. Сайт Укрінформ. 2022. 15 червня. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3507450-oleg-krisa-skripalvirtuoz.html> [дата останнього звернення 10.03.2025].
40. Сіренко Є. Жанровий простір скрипкової музики Євгена Станковича автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства: 17. 00. 03 / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ, 2016. 18 с.
41. Скрипник Л. «Симфонія пасторалей» для скрипки и симфонического оркестра Е. Станковича в аспекте проблемы музыкального диалога. *Київське музикознавство*. Вип.14, Київ : Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра, 2004. С. 179–187.
42. Станкович-Спольська Р. «Цвіт папороті» Євгена Станковича: проблема жанру: автореф. дис. ... канд. мист-ва. Київ, 2005. 18 с.
43. Сюта Б. Постмодернізм. *Українська музична енциклопедія*. Т. 5, Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, 2018. С. 399-400.
44. Татарінцева І. Монодіалогічно-імпровізаційна основа ліричного епосу «Симфонії пасторалей» № 5 Є. Станковича. Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.2, Київ, 2000. С. 36-42.
45. Тугушева Н. Концептосфера Четвертої камерної симфонії Євгена Станковича як результат музично-поетичної взаємодії : автореф. дис. ... канд. мист-ва. Київ, 2018. 17 с.
46. Чекан Ю. Євген Станкович: три штрихи до портрета. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. № 4, Київ, 2013. С. 153–161.
47. Шевчуковська Д. Концерт для скрипки з оркестром № 1 Є. Станковича : композиторський стиль та виконавська специфіка : магіст. робота / Д. Г. Шевчуковська ; наук. кер. О.І.Козак. Харків, 2022.
48. Ядловська З. Г. Українське скрипкове мистецтво 60-80-х рр. XX ст.: тенденції розвитку: автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства: 26. 00.

- 01 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2008. 21 с.
- 49.Lasocki R. Recenzja pracy doktorskiej mgr Katarzyny Feiner «Fenomen melodii w twórczości ukraińskiego kompozytora Myroslava Skoryka w kontekście koncertów skrzypcowych kompozytora». Warszawa, 2017. URL : [recenzja-prof.-dr-hab.-R.-Lasocki-1.pdf](#) [дата останнього звернення 10.04.2024].
- 50.Novytska T. Євген Станкович. Вірний своєму призначенню. *The Claquers*. 2022, 19 вересня. URL : <https://theclaquers.com/posts/10109> [дата останнього звернення 08.02.2025].
- 51.Odnolkina M. Violin Fantasia by I. Vymer as an adaptation of a wedding ceremony. *Central Asian Journal of Art Studies*. T. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts. Kazakhstan, Almaty, 2019. № 1. P. 58–63.
- 52.Yefimenko (Odnolkina) M. Adaptation of the romantic violin virtuosity in fantasias for the violin in the 20th century (on the example of the quasifantasia «Nicolò» for the violin and piano by G. Dmitriev). *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті* : зб. наук. пр. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2018. № 2. С. 119–124.
- 53.Yevhen Stankovych*, Kyiv Soloists* Conducted By Bogodar Kotorovych* – Live In Kyiv : опис Компакт-диску. Сайт Discogs. Київ, 2008. [URL : <https://www.discogs.com/ru/release/4552057-Yevhen-Stankovych-Kyiv-Soloists-Conducted-By-Bogodar-Kotorovych-Live-In-Kyiv>, дата останнього звернення 10.04.2024].
- 54.Yevhen Stankovych: Poem for violin and piano (2008). Tokyo Opera City Takemitsu Memorial Recital Hall, Tokyo 9 November 2016. Performed by: Dima Tkachenko, violin and Rika Zayasu, piano 2022. 24.08. URL : https://www.youtube.com/watch?v=Qg_NNm3JwG4
- 55.Yevhen Stankovych. «Ukrainian Poem» for Violin and Piano. Harvard Music Association in Boston, MA. 2022. 25.04. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ormYNRHXPtA>

56. Yevhen Stankovych: Music For Violin And Piano : опис Компакт-диску. Лондон, 2017. Toccataclassics. URL: <https://toccataclassics.com/product/yevhen-stankovych-music-for-violin-and-piano/> [дата останнього звернення 10.04.2024].

НОТОГРАФІЯ

57. Антологія української камерної музики: Станкович. Іщенко. Бібик [Ноти] = Ukrainian chamber music anthology: Stankovich, Ishchenko, Bibik / [упоряд. О. Войтенко] = Ukrainische Kammermusik Anthologie: Stankowysch, Ischtschenko, Bibik. Т. 2 : Твори для ансамблю = Ensemble works = Essemblewerke. Київ : Музична Україна, 2021. 300 с.
58. Камерно-інструментальні твори [Ноти] / вступ. сл. А.Луніної. Партитура та парт. Київ : Муз. Україна, 2013. 218 с.
59. Станкович Є. На Верховині : триптих : для скрипки с фп. [Ноти]. Ксерокс. С. 49–66
60. Sinfonia larga : для 15 струнних [Ноти]. Партитура. Київ : Муз. Україна, 1977. 55 с. (Репертуар камерного оркестру).